

دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

آیین نامه نظام جامع ارزیابی دانشجو دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

اسفند ۱۴۰۲

تدوین کنندگان:

خانم دکتر شیوا قلی زاده

خانم دکتر سکینه آقا زاده

آقای دکتر اسحاق مرادی

آقای علی شکیبی

خانم مینا آقایی پر

خانم دکتر سمیه افتاده گان

مدیر مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

معاون مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

کارشناس مسئول نظارت و ارزشیابی امور آموزشی دانشگاه

کارشناس مسئول برنامه ریزی معاونت آموزشی

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

مقدمه:

یکی از وظایف اساسی و مهم دانشگاههای علوم پزشکی تربیت نیروی انسانی کارآمد و متعهد است. به منظور ارتقاء کیفیت و پاسخگویی به جامعه، ارزیابی دانشجویان در طول تحصیل امری اجتناب ناپذیر است. هدف نهایی ارزیابی دانشجو، ترغیب و تشویق فراگیران به مطالعه و یادگیری و اطمینان از یادگیری ایشان است. با توجه به اهمیت ارزیابی دانشجو در ارتقای یادگیری، بهبود کیفیت آموزش و اطمینان از توانمندی دانش آموختگان، لازم است دانشگاه رویکردی جامع و نظام مند به ارزیابی دانشجو داشته باشد تا از تناسب آن با برنامه های آموزشی اطمینان حاصل کند.

با توجه به اهمیت و نقش ارزیابی دانشجو در ارتقای یادگیری و بهبود آموزش ضرورت تدوین آیین نامه نظام جامع ارزیابی دانشجو به عنوان مبنایی برای استانداردسازی فرایند ارزیابی دانشجو در دانشگاه علوم پزشکی احساس شد. این آیین نامه در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه توسط کمیته ارزیابی دانشجو تدوین گردید و پس از طرح در شورای مرکز مطالعات در شورای آموزشی دانشگاه به تصویب خواهد رسید و از این پس، مبنای تدوین و استقرار نظام جامع ارزیابی دانشجو در دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی ارومیه قرار می گیرد. ضروری است هر یک از دانشکده ها شیوه نامه (نظام جامع ارزیابی دانشجو)، اختصاصی آن دانشکده را بر اساس آیین نامه نظام جامع ارزیابی دانشجوی دانشگاه تدوین و پس از تصویب در شورای آموزشی دانشکده، به مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه ارسال کنند و پس از تطبیق با آیین نامه دانشگاه و تصویب نهایی در شورای آموزشی دانشگاه در دانشکده مربوطه اجرا شود. لازم به ذکر است نظارت بر اجرای ارزیابی دانشجو در دانشکده ها و ارزشیابی آن بر اساس شیوه نامه مصوب دانشکده و از طریق معاونت آموزشی دانشگاه صورت می گیرد. مرکز مطالعات و توسعه آموزش در صورت درخواست دانشکده در تمام مراحل تدوین شیوه نامه و استقرار نظام جامع ارزیابی به ارائه مشاوره های تخصصی به دانشکده ها خواهد پرداخت.

ساختار و تشکیلات ارزیابی دانشجو:

- ۱- ضروری است هر یک از دانشکده ها در نظام جامع ارزیابی اختصاصی آن دانشکده ساختار و تشکیلات مدیریتی شامل کمیته های علمی، واحدهای اجرایی و ترکیب و شرح وظایف آن ها را متناسب با شرایط دانشکده مشخص نمایند. (پیوست ۱)
- ۲- دانشکده می تواند در تمامی مراحل طراحی، اجرا و تضمین کیفیت ارزیابی دانشجو از خدمات مشاوره ای مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه بهره مند شود.

طراحی و اجرای نظام ارزیابی دانشجو:

- ۳- لازم است دانشکده ها از روش های متنوع ارزیابی دانشجو متناسب با اهداف و پیامدهای دوره در حیطه های دانشی، مهارتی، نگرشی استفاده کنند.
- ۴- ضروری است ارزیابی دانشجو اهداف و محتوای دوره را به طور مناسب با تأکید بر محتوای پایه پوشش دهد.
- ۵- ضروری است دانشکده ها علاوه بر ارزیابی پایانی دانشجو با هدف پایانی، ارزیابی با هدف سازنده را به منظور پایش و بهبود مستمر یادگیری و عملکرد دانشجویان مورد توجه قرار دهند. (پیوست ۲)
- ۶- در مواردی که بر اساس آیین نامه های موجود حدنصاب قبولی/ردی آزمون تعیین نشده است، حداقل نمره قبولی آزمون بر اساس روش های علمی مشخص خواهد شد. (پیوست ۲)
- ۷- مسئولیت طراحی سؤالات آزمون به عهده گروه های آموزشی است و در مورد آزمون هایی که به صورت مرکزی (خارج از گروه) برگزار می شود مشارکت اعضای هیأت علمی گروه های مربوط الزامی است. ممکن است در صورت ادغام در برنامه درسی لازم باشد طراحی سؤالات با نظارت کمیته آزمون انجام شود.
- ۸- ضروری است به منظور اطلاع دانشجویان از انتظارات دانشکده در زمینه ارزیابی دانشجو جدول مشخصات آزمون یا بلوپرینت (نحوه نمره دهی آزمون) در ابتدای ترم به همراه طرح دوره در اختیار دانشجویان قرار گیرد. (پیوست ۳)
- ۹- دانشکده در شروع ترم تحصیلی در مورد زمان و مکان برگزاری آزمون، به دانشجویان اطلاع رسانی کند.
- ۱۰- ضروری است دانشکده ها دستورالعمل هایی را برای مراقبان آزمون تدوین کنند.
- ۱۱- با توجه به نقش بازخورد مناسب در بهبود یادگیری و عملکرد دانشجویان، ضروری است هر یک از دانشکده ها ساز و کاری برای ارائه بازخورد به فراگیران متناسب با هدف آزمون و امکانات و ظرفیت دانشکده تعیین کنند.
- ۱۲- ضروری است اعلام به موقع نمرات دانشجویان در سیستم هم آوا توسط اعضاء هیئت علمی رعایت شود.
- ۱۳- ضروری است دانشکده ها در اعلام نمرات و نتایج دانشجویان از سیستم های آنلاین استفاده کنند.
- ۱۴- ضروری است هر یک از دانشکده ها موارد مربوط به پیشرفت تحصیلی فراگیران را مستند نموده و به طور شفاف به ایشان اطلاع رسانی کند.
- ۱۵- ضروری است هر یک از دانشکده ها ساز و کاری برای رسیدگی به اعتراضات دانشجویان تعریف کنند.
- ۱۶- ضروری است هر یک از دانشکده ها ساز و کاری برای تعیین دانشجویان با عملکرد ضعیف و دارای افت تحصیلی و ارائه بازخورد به آنان تعیین کند.

تضمین کیفیت نظام ارزیابی دانشجو:

۱۷- ضروری است دانشکده ها به منظور ارتقای کیفیت آزمون ها ساز و کاری را برای توانمندسازی اعضای هیأت علمی در زمینه طراحی سؤالات و طراحی و اجرای آزمون ها مشخص کنند.

۱۸- ضروری است دانشکده ها ساز و کاری را برای ارتقای کیفیت آزمون ها قبل و بعد از برگزاری آزمون داشته باشند. این امر می تواند از طریق ارزیابی سؤالات از طریق همتا و استفاده از چک لیستهای معتبر از نظر رعایت اصول طراحی سؤالات انجام شود. (پیوست ۴)

۱۹- ضروری است پس از برگزاری آزمون تحلیل آماری آزمون های دانشکده توسط واحد مربوط انجام شود. (پیوست ۴)

۲۰- توصیه می شود دانشکده ها بر اساس نتیجه تحلیل سؤالات آزمون ها اقدام به انتخاب سؤالات با کیفیت و تشکیل بانک سؤال نمایند.

۲۱- ضروری است دانشکده ها به منظور ارتقای کیفیت آزمون های ارزیابی مهارت ها و آزمون های مبتنی بر محل کار (Mini CEX, DOPS, لاگ بوک، پورتفولیو و غیره)، دستورالعمل هایی را برای آزمونگران و مشاهده کنندگان تدوین کنند.

۲۲- ضروری است دانشکده نتایج ارزشیابی آزمون ها را به طور مناسب و مستمر در اختیار گروه های آموزشی و مسئولان دوره های ذی ربط قرار دهد تا از نتایج آن به منظور ارتقای آزمون ها در دوره های بعدی استفاده نمایند.

۲۳- ضروری است دانشکده ها اطلاعات مربوط به تقویم زمان بندی آزمون های دانشکده را به طور شفاف و به موقع در اختیار اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشکده قرار دهند.

۲۴- ضروری است هر یک از دانشکده ها گزارش سالانه در ارتباط با اجرای نظام ارزیابی دانشجو را به واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه ارسال نمایند.

تصوه:

دانشکده ها در صورت احساس نیاز در مورد برگزاری کارگاه های توانمند سازی در حیطه ارزیابی دانشجو بایستی درخواست خود را به صورت مکتوب به مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه ارسال نمایند.

این آیین نامه در جلسه مورخه ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ در ۲۴ بند در شورای آموزشی دانشگاه تصویب و پس از ابلاغ لازم الاجرا می باشد.

پیوست ۱:

توضیحات بند ۱ ساختار و تسهیلات ارزیابی دانشجو

کمیته آزمون :

متشکل از معاون آموزشی دانشکده، مدیران گروه های آموزشی یا نمایندگان ایشان و اعضای هیأت علمی آشنا به اصول سنجش و ارزیابی دانشجو، مسئول دفتر توسعه (EDO) می باشد. کمیته آزمون دانشکده وظیفه نظارت بر ارزیابی دانشجو را به عهده دارد.

وظایف و نقش این کمیته عبارتند از:

- ۱- تدوین و تصویب شیوه نامه های مرتبط به ارزیابی دانشجو
- ۲- طراحی سیستم ارزیابی دانشجو و نظارت بر اجرای آن
- ۳- نظارت بر وضعیت موجود ارزیابی دانشجو در گروه های آموزشی
- ۴- پایش و نظارت بر حسن اجرای نظام جامع ارزیابی دانشجو
- ۵- بازنگری نحوه ارزیابی دانشجو در صورت لزوم و پیشنهاد مدل های اصلاحی
- ۶- بررسی چالشها و پیشنهاد راهکار برای رفع چالش های موجود
- ۷- تضمین کیفیت ارزیابی های انجام شده از جمله آزمونهای برگزار شده در دانشکده
- ۸- ارزیابی دوره ای آزمون ها و ارائه باز خورد مناسب و روش های مناسب جهت ارتقاء کیفیت آزمون ها
- ۹- رسیدگی به اعتراضات ارجاع شده توسط معاونت آموزشی در مورد آزمون های برگزار شده
- ۱۰- پیگیری توسعه آزمونهای مجازی در اجرای آزمونهای مقاطع مختلف

دفتر توسعه آموزش:

بررسی کلی ارزیابی ها و نتایج دریافتی حاصل از تحلیل آزمونها، بر عهده دفتر توسعه آموزش دانشکده است. لازم است این دفتر بر پایه گزارش دریافتی از نتایج کلی تحلیل سوالات آزمون و کشف نقاط ضعف احتمالی، با بهره گیری از فرصتهای ایجاد شده توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه و یا برگزاری دوره های مختلف کوتاه مدت، به توانمندسازی اساتید در دانشکده بپردازد. همچنین دفتر توسعه لازم است پس از بررسی کیفیت سوالات چند گزینه ای و غیر چند گزینه ای نتایج را در اختیار اساتید مربوطه قرار دهد.

واحد برگزاری آزمون ها:

شامل رئیس اداره آموزش، کارشناس برنامه ریزی، کارشناسان آموزش و مسئول تحلیل آزمون های دانشکده می باشد که زیر نظر مسئول آموزش، وظیفه ایجاد هماهنگی های لازم و برگزاری آزمون ها را بر عهده دارند.

مرکز آزمون :

مسئولیت برگزاری آزمون، برگزاری آزمون، تحلیل آماری آزمون ها و حفظ امنیت آزمون در تمام این مراحل را به عهده دارد.

پوست ۲:

توضیحات بند ۵ و طراحی و اجرای نظام ارزیابی دانشجو

ارزیابی دانشجو بر اساس ملاک مورد استفاده به دو دسته ارزیابی وابسته به ملاک و وابسته به هنجار تقسیم می شود:

ارزیابی وابسته به ملاک: در این نوع از ارزیابی، ملاک قضاوت در مورد عملکرد فراگیران از قبل مشخص شده است که همان اهداف آموزشی دوره هستند. نمونه بارز ارزیابی وابسته به ملاک، آزمون های پیشرفت تحصیلی است و عملکرد فراگیران در دستیابی به اهداف آموزشی مورد بررسی قرار می گیرد.

ارزیابی وابسته به هنجار: در این نوع از ارزیابی، ملاک قضاوت نسبی است و عملکرد فراگیران با یکدیگر مقایسه می شود.

ارزیابی دانشجو بر اساس زمان و هدف مورد استفاده به دو دسته ارزیابی تکوینی و پایانی تقسیم می شود:

ارزیابی تکوینی: این نوع از ارزیابی معمولاً در طول دوره آموزشی انجام می شود و هدف از آن آگاهی یافتن از میزان یادگیری فراگیران و تعیین نقاط قوت و ضعف عملکرد آنان و کمک به رفع و اصلاح آن است. همچنین استادان با استفاده از نتایج این روش می توانند در جهت ارتقای آموزش گام بردارند.

ارزیابی پایانی: این نوع از ارزیابی معمولاً ولی نه الزاماً در پایان دوره آموزشی انجام می شود و هدف از آن قضاوت در مورد عملکرد فراگیران و اعطای نمره یا مدرک به آنان و همچنین قضاوت در مورد عملکرد استاد و کیفیت دوره آموزشی است.

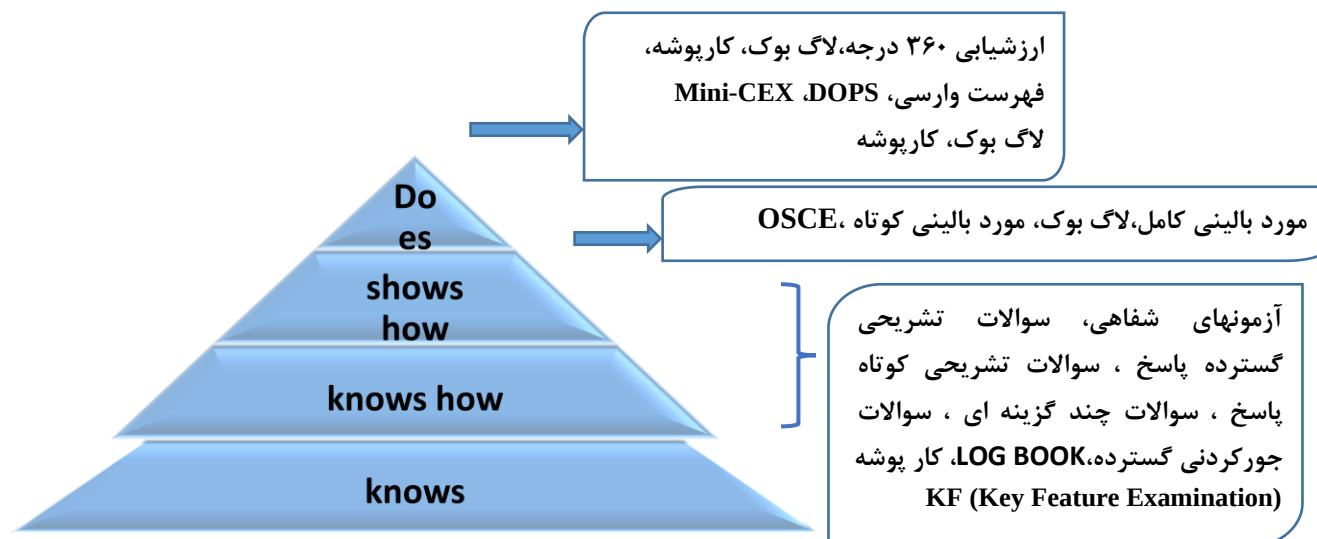
علاوه بر انواع تقسیم بندی ارزیابی دانشجو، یکی از اصطلاحات رایج در ارزیابی دانشجو تعیین حد نصاب قبولی است.

حد نصاب قبولی: در آزمون های با هدف پایانی لازم است در مورد ردی یا قبولی دانشجویان تصمیم گیری شود. در تمام آزمون هایی که با تعیین رد یا قبولی دانشجویان سر و کار دارند حداقل نمره قبولی یا حد نصاب قبولی یا تعیین استاندارد مشخص می شود. تعیین حد نصاب قبولی یک فرایند نظام مند تصمیم گیری و قضاوت است که در طی آن تعیین می شود دانشجویان چه نمره های را باید کسب کنند تا قبول محسوب شوند. در واقع، حد نصاب قبولی نقطه برشی است که دانشجویان توانمند را از غیر توانمند تمیز می دهد. این فرایند قضاوتی توسط افراد متخصص و حرفه ای انجام می شود و محتوای آزمون، هدف آن، توانایی دانشجویان، شرایط آموزشی و اجتماعی بر آن تأثیرگذار است.

توضیحات بند ۸ طراحی و اجرای نظام ارزیابی دانشجو

یکی از مسائل مهم در ارزیابی نظام مند دانشجو هم راستایی اهداف برنامه درسی و تجربیات یادگیری با ارزیابی دانشجو است. به این منظور لازم است به عنوان اولین گام در تهیه آزمون، جدول مشخصات یا بلوپرینت آن تهیه شود. بلوپرینت آزمون جدولی دو بعدی مشتمل بر تعدادی ردیف و ستون متناسب با اهداف و محتوای دوره است. روش های مختلفی برای سازماندهی محتوا در بلوپرینت آزمون وجود دارد که از جمله آن موضوعات درس، بخشهای مختلف درس، تظاهرات بالینی و ... می باشد. سپس بر اساس اهمیت نسبی هر موضوع تعداد سؤالات مربوط به آن و در نهایت سؤالات کل آزمون مشخص می شود. تهیه بلوپرینت آزمون موجب می شود پوشش مناسبی از محتوای آموزش داده شده مورد ارزیابی قرار گیرد که به نوبه خود تأمین کننده روایی آزمون است. در صورتی که محتوای آموزش داده شده یا اهداف دوره از حوزه های مختلف شناختی، مهارتی و نگرشی تشکیل شده باشد، ممکن است استفاده از روشهای مختلف ارزیابی علاوه بر آزمون های کتبی ضرورت پیدا کند. علاوه بر پوشش اهداف هر سه حیطه، لازم است سطوح مختلف هر یک از این حیطه ها نیز پوشش داده شود. به عنوان مثال، در طراحی سؤالات حیطه شناختی علاوه بر سؤالاتی که دانش و درک و فهم دانشجو را مورد ارزیابی قرار می دهد ضروری است متناسب با سطح فراگیران مهارت های حل مسأله و تحلیل دانشجویان نیز مورد ارزیابی قرار گیرد (حیطه ی اهداف آموزشی بلوم). علاوه بر پوشش مناسب محتوا و اهداف هر درس توسط آزمون یا آزمون های مختلف، اهداف یا پیامدهای کل برنامه درسی نیز باید توسط آزمون ها یا روش های مختلف ارزیابی دانشجو پوشش داده شود تا از دستیابی اهداف توسط فراگیران اطمینان حاصل شود. به این منظور لازم است برنامه ای نظام مند ارزیابی دانشجو طراحی شود که در آن هر روش ارزیابی به عنوان بخشی از سیستم ارزیابی در ارزیابی بخشی از اهداف یا پیامدهای کل برنامه معنا پیدا می کند. در ارزیابی نظام مند دانشجو با انتخاب دقیق روش های ارزیابی دانشجو، ارزیابی دانشجو در طول زمان و از منابع مختلف، تصویر کاملی از توانمندی های فراگیران ایجاد می شود.

یکی از چارچوب هایی که در انتخاب روشهای ارزیابی دانشجو کمک کننده است، هرم توانمندی های میلر است که در سال ۱۹۹۰ توسط جرج میلر به منظور ارزیابی توانمندی ها در محیط بالینی ارائه شد ولی قابل استفاده در برنامه های آموزشی مختلف در علوم پزشکی است. هرم میلر از چهار سطح تشکیل شده است که پایین ترین سطح آن به ترتیب (knows) به سنجش دانش، سطح دوم (knows how) به ارزیابی صلاحیت و دو سطح بعدی (shows how & Does) به ارزیابی عملکرد و اقدام می پردازد.

توضیحات بند ۱۷ و ۱۸ تضمین کیفیت نظام ارزیابی دانشجو

تضمین کیفیت ارزیابی دانشجو به معنی انجام فرایندهای مناسب قبل، حین و پس از اجرای آزمون به منظور بهبود کیفیت آن است. هر چند اکثر موارد ذکر شده در بندهای آیین نامه ارزیابی دانشجو در راستای ارتقای کیفیت آزمون ها ذکر شده است، با وجود این برخی از موارد با جزئیات بیشتری بحث می شود:

توانمندسازی اعضای هیات علمی: یکی از مهمترین عوامل در بهبود کیفیت ارزیابی دانشجو آموزش اعضای هیات علمی و توانمندسازی ایشان در طراحی، تصحیح و نمره دهی آزمون ها است. آموزش می تواند به روش های مختلفی مانند برگزاری جلسات توجیهی، توزیع راهنماها و دستورالعمل های مربوط به طراحی و اجرای آزمون، شرکت در جلسات آموزشی مانند کارگاه های طراحی آزمون صورت پذیرد. کارگاه هایی جهت نحوه برگزاری آزمونهای استاندارد، طراحی سوالات و تحلیل آزمونها با همکاری EDC برگزار می شود.

مرور توسط همتایان: مرور و بررسی سوالات طراحی شده توسط همکاران قبل از اجرای آزمون یکی دیگر از روشهای تضمین کیفیت آزمون است. ممکن است در مواردی کمیته های متشکل از اعضای هیات علمی با تجربه و افراد متخصص در زمینه طراحی آزمون در گروه های آموزشی یا دانشکده ها به منظور بررسی کیفیت سوالات یا آزمون ها تشکیل شود و وظیفه بررسی و مرور سوالات و آزمون ها را قبل از اجرای آن عهده دار شود. در هر حال چه در بررسی توسط یکی از همکاران یا یک کمیته، چک لیست هایی مورد استفاده قرار می گیرند که به عنوان نمونه می توان به چک لیست میلمن که به منظور ارزیابی سوالات چند گزینه ای تدوین شده است اشاره کرد. انواع مختلفی از چک لیست ها و ابزارها به منظور بررسی آزمون های مختلف در دسترس هستند که جهت آشنایی بیشتر می توان به منابع مرتبط رجوع کرد.

تحلیل سؤال های آزمون: هدف از تحلیل سؤال های آزمون بررسی تک تک سؤال ها و تعیین میزان دقت و نارسایی های آن پس از برگزاری آزمون است. در تحلیل سؤال های یک آزمون، نقاط قوت و ضعف یک آزمون و کیفیت همه سؤال های آن با تعیین ضریب دشواری و ضریب تمیز سوالات مشخص می شود.

تعیین سودمندی روش های ارزیابی دانشجو: علاوه بر تحلیل هر یک از سوالات و آیتم ها لازم است سودمندی هر روش یا ابزار ارزیابی دانشجو و همچنین سیستم ارزیابی دانشجو در کل مشخص شود. معیارهای سودمندی روش های ارزیابی دانشجو عبارتند از: روایی، پایایی، تأثیر آموزشی، میزان پذیرش و قابلیت اجرا. سنجش برخی از این معیارها از طریق روش های آماری و برخی دیگر از طریق روش های کیفی امکان پذیر است.

کمیته آزمونها: سوالات و نتایج آزمونها تحلیل و به مدیران گروه و مدرس مربوطه بازخورد داده می شود تا مورد بررسی و بازبینی قرار گیرند.

حد نصاب قبولی: در آزمونهای تراکمی لازم است مردودی یا قبولی دانشجویان مشخص شود. در تمام آزمونهایی که با تعیین رد یا قبولی دانشجویان سر و کار دارند لازم است حداقل نمره قبولی یا حد نصاب قبولی یا استاندارد بر اساس ضوابط کوریکولوم آموزشی دوره آموزشی مشخص گردد. تعیین حد نصاب قبولی یک فرایند نظام مند تصمیم گیری و قضاوت است که طی آن تعیین می شود دانشجویان چه نمره ای را باید کسب کنند تا قبول محسوب شوند. در واقع حد نصاب قبولی نقطه برشی است که دانشجویان توانمند را از غیر توانمند تمییز می دهد. این فرایند توسط افراد متخصص و حرفه ای و بر اساس روش های علمی انجام می شود.